

COLLECTION OF SCIENTIFIC PAPERS

ISSUE
№45

3RD INTERNATIONAL SCIENTIFIC
AND PRACTICAL CONFERENCE

**INNOVATIVE
APPROACHES
IN MODERN SCIENCE
AND TECHNOLOGY**

NOVEMBER 12-14, 2025
LISBON, PORTUGAL

INTERNATIONAL SCIENTIFIC UNITY

3rd International Scientific and Practical Conference
**«Innovative Approaches in Modern Science
and Technology»**

Collection of Scientific Papers

November 12-14, 2025
Lisbon, Portugal

UDC 001(08)

Innovative Approaches in Modern Science and Technology: Collection of Scientific Papers with Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference. International Scientific Unity. November 12-14, 2025. Lisbon, Portugal. 648 p.

ISBN 979-8-89704-983-7 (series)
DOI 10.70286/ISU-12.11.2025

The conference is included in the Academic Research Index ReserchBib International catalog of scientific conferences.

The collection of scientific papers presents the materials of the participants of the 3rd International Scientific and Practical Conference "Innovative Approaches in Modern Science and Technology" (November 12-14, 2025. Lisbon, Portugal).

The materials of the collection are presented in the author's edition and printed in the original language. The authors of the published materials bear full responsibility for the authenticity of the given facts, proper names, geographical names, quotations, economic and statistical data, industry terminology, and other information.

The materials of the conference are publicly available under the terms of the CC BY-NC 4.0 International license.

ISBN 979-8-89704-983-7 (series)

© Participants of the conference, 2025
© Collection of Scientific Papers "International Scientific Unity", 2025
Official site: <https://isu-conference.com/>

Tupchenko V. INNOVATIVE APPROACHES TO TEACHING FOREIGN LANGUAGE FOR PROFESSIONAL PURPOSES.....	446
Kurbal-Hranovska O.O. SPECIFICS OF OFFICIAL DISCOURSE TEXTS TRANSLATION (LEXICAL, GRAMMATICAL AND STYLISTIC FEATURES).....	448
Степанюк А., Погосян М. ФОРМУВАННЯ НАСКРІЗНИХ УМІНЬ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМОК МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ...	450
Сенишин Р. ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ- ЛОГОПЕДІВ ДО КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ.....	455
Чайковська Г.Б., Пізюта Н. МЕТОДИКА DIR/FLOORTIME ЯК СУЧАСНИЙ ПІДХІД ДО РОЗВИТКУ КОМУНІКАЦІЇ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРА.....	459
Zabuzhanska I., Grysiuk M. INNOVATIVE APPROACHES IN FORMING ENGLISH GRAMMAR COMPETENCE OF SENIOR GRADE STUDENTS BASED ON FOREIGN LANGUAGE FAIRY TALES.....	463
Pashayeva N.Sh. THE IMPORTANCE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN ENSURING PERSONALIZED LEARNING IN THE EDUCATIONAL PROCESS.....	465
Доїжак Ю., Мельничук Т. ОСНОВНІ ТРУДНОЦІ ТА ВИКЛИКИ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ПРОЄКТНОГО НАВЧАННЯ.....	468
Маценко Л.М., Шумник М.В. НАСТАВНИЦТВО В СИСТЕМІ ВИХОВНОЇ РОБОТИ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ІСТОРІЯ, СУЧАСНІСТЬ, ПЕРСПЕКТИВИ.....	473
Іовхімчук Н.В., Залевський Р.М. МЕТАКОГНІТИВНИЙ РОЗВИТОК ЧЕРЕЗ ХУДОЖНІЙ ТЕКСТ: ФОРМУВАННЯ РЕФЛЕКСИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	477

5. Károly, K. (2019). Translation and culture: A corpus-based study of English translations of Hungarian legal texts. John Benjamins.
6. Chesterman, A. (2020). Memes of translation: The spread of ideas in translation theory (2nd ed.). John Benjamins.

ФОРМУВАННЯ НАСКРІЗНИХ УМІНЬ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМОК МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ

Степанюк Алла

д. пед. н., професор

Погосян Мар'яна

здобувач вищої освіти магістерського рівня

Кафедра загальної біології та методики навчання

природничих дисциплін

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка, Україна

У сучасних умовах реформування освіти в Україні важливого значення набуває проблема формування наскрізних умінь (ключових компетентнісних умінь) старшокласників. Зміна освітньої парадигми з інформаційно-репродуктивної на компетентнісну вимагає переосмислення цілей, змісту, форм і методів навчання природничих наук. Особливої актуальності набуває розвиток умінь самостійно здобувати знання, критично мислити, аналізувати, порівнювати, робити висновки та застосовувати знання на практиці [1].

Тому, сучасна система освіти зазнає суттєвих змін, спрямованих на розвиток ключових компетентностей учнів. Одним із найважливіших аспектів сучасного навчального процесу є формування наскрізних умінь – універсальних навичок, що сприяють всебічному розвитку особистості та успішному застосуванню знань у різних сферах життєдіяльності. Наскрізні уміння допомагають учням не лише засвоювати навчальний матеріал, а й розвивати критичне мислення, вміння працювати з інформацією, навички співпраці та комунікації, що є вкрай важливими для їхньої подальшої освіти та професійної діяльності.

Наскрізні уміння є основою сучасного компетентнісного підходу, що використовується в освітніх системах багатьох країн. Вони передбачають здатність учня не лише засвоювати теоретичний матеріал, а й використовувати його на практиці, застосовуючи знання у нових та нестандартних ситуаціях. Такі уміння необхідні не лише для ефективного навчання у школі, а й для успішної соціалізації та професійної діяльності в майбутньому.

Проведений аналіз літературних джерел [2;3;4], бесіди з учителями навчальних предметів природничої галузі знань, дозволили нам наскрізні уміння

поділити на кілька основних груп, провести їх узагальнення і представити в такому вигляді:

1. Критичне та системне мислення – здатність аналізувати інформацію, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, оцінювати достовірність фактів і робити самостійні висновки.

2. Комунікативні навички – уміння ефективно передавати інформацію, вести діалог, аргументувати власну точку зору, використовувати різні засоби комунікації.

3. Робота з інформацією – здатність знаходити, оцінювати, інтерпретувати та використовувати інформацію з різних джерел, застосовувати її для вирішення проблем.

4. Навички саморегуляції та самоорганізації – уміння керувати власним навчальним процесом, ставити цілі, планувати діяльність і відповідально ставитися до результатів своєї роботи.

5. Співпраця та командна робота – здатність взаємодіяти з іншими людьми, розподіляти обов'язки, вирішувати конфлікти і досягати спільних цілей.

6. Творче мислення – розвиток креативності, здатність шукати нестандартні рішення та застосовувати міждисциплінарні знання у процесі вирішення завдань.

7. Емоційний інтелект – уміння керувати власними емоціями, розуміти почуття інших людей, розвивати навички емпатії та адаптивності у суспільстві.

Проведений аналіз нормативних документів щодо розробки проблеми на рівнях теоретичного уявлення про зміст освіти, навчального предмета та навчального матеріалу засвідчив, що сучасні освітні стандарти передбачають інтеграцію наскрізних умінь у всі предмети, включаючи природничі науки. Проте аналіз педагогічної практики свідчить, що цей процес часто реалізується непослідовно. Основна увага вчителів зосереджена на передачі предметних знань, а наскрізні уміння розглядаються як другорядний компонент, що впроваджується ситуативно.

З метою з'ясувати рівень прояву в учнів умінь аналізувати, робити висновки, оцінювати інформацію, бачити причинно-наслідкові зв'язки, мислити логічно та системно ми провели анкетування серед 28 учнів та 30 вчителів навчальних предметів природничої галузі з метою виявлення наскільки ефективно педагоги впроваджують методи розвитку цих умінь в освітній процес.

За результатами анкетування учнів і вчителів щодо сформованості наскрізного уміння “Критичне та системне мислення” ми встановили, що:

43% учнів мають високий рівень сформованості критичного мислення (оцінки 4–5 балів); 46% — середній рівень (3–3,9 бала); 11% — низький рівень (до 2,9 бала). Найвищі показники виявлено за такими напрямками: уміння аргументувати власну позицію — середній бал 4,3; уміння аналізувати інформацію з різних джерел — 4,1; здатність робити логічні висновки — 4,0.

Найнижчі результати продемонстровано у вміннях: перевіряти достовірність інформації — 3,4; використовувати міжпредметні зв'язки — 3,2; шукати альтернативні способи розв'язання проблеми — 3,1. Середній загальний

показник серед учнів — 3,8 бали, що відповідає середньому рівню сформованості наскрізного уміння “Критичне та системне мислення” (Рис.1.).

За результатами анкетування 30 педагогів встановлено, що 57% педагогів мають високий рівень активності у формуванні критичного мислення; 38% — середній рівень; 5% — низький рівень (переважно через нестачу часу або ресурсів). Найбільш поширені форми роботи: дискусії, дебати, “мозкові штурми” — середній бал 4,6; аналіз та порівняння джерел інформації — 4,4; створення ситуацій проблемного пошуку — 4,3. Менш систематично використовуються: цифрові інструменти для перевірки фактів — 3,5; міжпредметні інтегровані завдання — 3,7; рефлексивні методи (аналіз власних рішень) — 3,6. Середній загальний показник серед учителів — 4,2 бали, що відповідає достатньому рівню педагогічної реалізації наскрізного уміння.

Результати проведеного анкетування бесіди з учителями та спостереження за освітнім процесом дозволили нам виокремити основні проблеми у реалізації наскрізних умінь. До них ми віднесли:

Недостатню підготовку педагогічних кадрів. Багато вчителів не мають належних методичних рекомендацій та досвіду використання інтерактивних методів, які сприяють розвитку критичного мислення, комунікативних навичок і вміння працювати з інформацією.

Застарілі методики викладання. У традиційному підході до навчання переважає репродуктивний метод, що не сприяє розвитку аналітичного мислення та творчого підходу до розв’язання проблем.

Нестача часу. Через великий обсяг навчального матеріалу вчителі часто змушені зосереджуватися на засвоєнні теоретичних знань, не приділяючи достатньо уваги практичним аспектам їх застосування.

Пасивність учнів. Не всі школярі готові до активної участі у навчальному процесі, самостійного дослідження, аналізу інформації та роботи над проєктами.

Проведені бесіди та анкетування вчителів предметів природничої галузі знань дозволяє зробити висновок, що для успішного формування наскрізних умінь у шкільному навчанні необхідно:

1. Модернізувати навчальні програми, забезпечивши їхню орієнтацію на розвиток практичних умінь і компетентностей.
2. Підвищити кваліфікацію педагогів, організовуючи тренінги, семінари та майстер-класи з інтерактивних методик навчання.
3. Створювати навчальні ситуації, які стимулюють учнів до самостійного пошуку інформації, аналізу та узагальнення даних.
4. Розширювати використання проєктної діяльності, що сприяє розвитку творчого мислення та навичок командної роботи.
5. Впроваджувати міжпредметні зв’язки, що дозволяють розглядати навчальні питання у ширшому контексті.

Ми розробили та експериментально перевірили систему завдань на формування наскрізних умінь старшокласників у процесі вивчення біологічного контенту навчальних предметів природничої галузі в старшій школі. За її основу ми обрали класифікацію за доцільністю використання на різних етапах

формування умінь. А саме: мотиваційно-пошуковий; дослідницько-аналітичний; проєктно-творчий; рефлексивно-оцінювальний.

Тобто, запропонована нами система завдань на формування наскрізних умінь в процесі вивчення навчальних предметів природничої галузі складається з чотирьох блоків або підсистем: мотиваційно-пошукового дослідницько-аналітичного проєктно-творчого рефлексивно-оцінювального. Завдання побудовані за принципом поступового ускладнення, охоплюють різні рівні пізнавальної діяльності й спрямовані на розвиток відповідного наскрізного уміння. Наведемо приклади навчально-пізнавальних завдань із формування наскрізного уміння критичного і системного мислення у старшокласників у процесі вивчення навчальних предметів природничої галузі. Ці завдання включались до змісту освітньої діяльності з метою формування вміння критично оцінювати наукову інформацію, аналізувати взаємозв'язки певних процесів, робити обґрунтовані висновки та оцінювати достовірність даних.

1. Завдання на аналіз і оцінку фактів

Прочитайте уривок з науково-популярної статті:

«Деякі дієти пропонують повну відмову від жирів, стверджуючи, що вони є головною причиною ожиріння. Однак організм може отримувати енергію лише з білків і вуглеводів».

Завдання:

1. Визначте, які твердження є фактами, а які — інтерпретацією.

2. Висловіть обґрунтовану позицію: чи можна вважати наведене судження науково достовірним?

3. Підтвердіть свою думку прикладами з підручника або наукових джерел.

2. Завдання на визначення взаємозв'язків

Розташуйте у логічній послідовності події, що описують перетворення енергії в клітині:

- синтез АТФ у мітохондріях;
- розщеплення глюкози до пірувату;
- транспортування електронів у дихальному ланцюзі;
- утворення вуглекислого газу і води.

Додаткове питання: поясніть, чому порушення будь-якої з цих ланок може призвести до зниження енергетичного потенціалу клітини.

3. Завдання на розпізнавання маніпуляцій

В одному з блогів про здорове харчування стверджується:

«Щоб схуднути, достатньо щодня вживати добавку, яка активує ваш метаболізм на 300%».

Запитання:

1. Які ознаки маніпулювання інформацією ви помічаєте у цьому твердженні?

2. Які наукові методи чи джерела можна використати для перевірки достовірності цієї інформації?

4. Завдання на порівняння і критичний вибір джерел

Вам потрібно підготувати коротке повідомлення про процес фотосинтезу. Для цього ви маєте три джерела:

- а) блог шкільного учня;
- б) стаття в енциклопедії;
- в) пост у соціальних мережах без посилання на автора.

Завдання: оцініть надійність кожного джерела за критеріями: авторитетність, точність, науковість, перевірюваність. Обґрунтуйте, яке джерело оберете для підготовки виступу.

5. Завдання на аргументовану дискусію

Підготуйтеся до міні-дискусії: «Чи може людина вижити без споживання вуглеводів?». Для цього:

- Підберіть 3 аргументи “за” і 3 — “проти”.
- Визначте, які з аргументів є науковими, а які — побутовими.
- Зробіть узагальнений висновок і поясніть, як енергетичний обмін підтверджує або спростовує вашу позицію.

6. Завдання на побудову причинно-наслідкових зв'язків

Біологічне явище	Причина	Наслідок	Висновок
Підвищення рівня глюкози в крові			
Інтенсивне фізичне навантаження			

Поясніть: як взаємопов'язані ці процеси у контексті обміну речовин та енергії.

7. Завдання на системне узагальнення.

Створіть інтелект-карту на тему «Енергетичний обмін у клітині», де відобразіть: основні етапи процесу; взаємозв'язки між анаболізмом і катаболізмом; джерела енергії; приклади застосування знань у житті.

Доцільність використання цих завдань та доступність їх виконання для учнів 10 класу ми перевіряли в процесі проведення лабораторного експерименту. Була обрана група з 8 десятикласників-добровольців, які погодились в позаурочний час прийняти участь у дослідженні. Всіх їх ознайомили з правилами роботи щодо виконання завдань. Зачитувалось завдання і виділявся час на його виконання. Після цього проводилось обговорення кожного виконаного завдання. Результати проведеного дослідження підтвердили нашу думку про доступність запропонованих завдань для учнів 10 класу та засвідчили про зростання у них пізнавального інтересу в результаті описаної діяльності.

Результати проведеного нами дослідження засвідчили, що формування наскрізних умінь сприяє покращенню усвідомлення учнями матеріалу, розвитку їхнього аналітичного мислення та здатності до самостійного навчання. Однак разом з позитивними результатами було зафіксовано й певні труднощі. Зокрема, деякі учні все ще мають проблеми з інтеграцією отриманих знань у реальні життєві ситуації, а вчителі стикаються з необхідністю вдосконалення методичних підходів і використання інноваційних технологій для ефективної реалізації цього процесу. Також існує потреба в постійному підвищенні кваліфікації педагогів, щоб вони могли успішно адаптуватися до змін, що відбуваються в освітньому процесі.

Для подальшого вдосконалення навчального процесу необхідно розширити використання активних методів навчання, що стимулюють розвиток наскрізних умінь, таких як проектна діяльність, міжпредметні зв'язки, розв'язання практичних завдань. Важливо також акцентувати увагу на розвитку цифрових компетентностей учнів, що стають важливими для роботи в сучасному інформаційному середовищі.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт профільної середньої освіти. Київ: МОН України, 2024. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-2024-%D0%BF#Text>
2. Марченко С. О. Наскрізнi уміння в шкільному навчанні: сучасні підходи. Київ : Просвіта, 2019. 134 с.
3. Шиян Р. Б. Компетентнісний потенціал шкільної освіти: теорія і практика. Тернопіль: Підручники і посібники, 2017. 320 с.
4. Яременко І. А. Міждисциплінарні зв'язки у навчанні біології та їх роль у формуванні наскрізних умінь учнів. Львів : Освітня перспектива, 2016. 172 с.

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ЛОГОПЕДІВ ДО КОРЕКЦІЙНО- РОЗВИВАЛЬНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Сенишин Роман

Аспірант

Кафедра педагогіки та соціальної роботи

orcid.org/0009-0008-4146-9813

Чернівецького національного університету

імені Юрія Федьковича, Україна

Підготовка фахівців-логопедів до корекційно-розвивальної діяльності — це складний, але надзвичайно цікавий процес, який передбачає не лише набуття професійних знань і практичних умінь, а й розвиток комунікативно-мовленнєвої компетентності. Для логопеда мова є головним інструментом професійної діяльності, через який він передає знання, емоції й підтримку. Саме тому майбутній фахівець має вміти ефективно взаємодіяти з дітьми, батьками та колегами, демонструючи гнучкість і чутливість у спілкуванні.

Володіння нормами рідної мови — фонетичними, граматичними, лексичними, орфоепічними — становить основу мовленнєвої компетентності, яка допомагає логопеду адекватно сприймати, розуміти й застосовувати мовні засоби у різних ситуаціях. До її структури належать аналітико-синтетичні, індуктивні та дедуктивні мисленнєві операції, що забезпечують узгодженість мовлення з мисленням, емоційною сферою та когнітивним розвитком особистості [3, С. 92].